

UNIVERSITAIRE STICHTING
VOOR ONTWIKKELINGSSAMENWERKING
(USOS)

UNIVERSITY FOUNDATION
FOR DEVELOPMENT COOPERATION
THIRTY-FOURTH ANNUAL REPORT (2018)

USOS

UNIVERSITAIRE STICHTING VOOR
ONTWIKKELINGSSAMENWERKING

INTRODUCTION	4
FIRST USOS-PILLAR: Campus Activities at the University of Antwerp	10
SECOND USOS-PILLAR: Cooperation with South Partners	30
Democratic Republic of the Congo	30
Nicaragua	36
Morocco	44
India	46

INTRODUCTION

1. In general

In March 2018 the undersigned took over the torch from Johan Bastiaensen as chairwoman of USOS. In this first introduction by me, USOS can look back with satisfaction on a whole series of successful achievements. 2018 was a year of consolidation, both on the level of campus activities as on the level of partnerships. However, our partners in the South were confronted with difficult political situations, which also affected USOS, including the cancellation of the Nicaragua exposure.

The campus activities were particularly successful. We managed to reach students from all faculties and we were able to make ourselves visible on all campuses. It was the second year of the five-year Global Minds programme, which includes almost all our campus activities. Just as in 2017, we were successful in achieving our goals. We exceptionally had more budget, because VLIR-UOS allowed us to make advantage of the financial surpluses of 2017. This had a positive effect on our working, and resulted in a quality improvement in many areas. We were able to invest extra in our activities and recruit a temporary staff member (Hassna El Gazuani, 50% employee of the University Pastoral Care). As promised to VLIR-UOS, we started with an impact study of the exposures. The students for the exposures of the year 2018-2019 all participate in this impact study, and the first “measurements” have been done.

In the context of staff and financial downsizing, the Jesuits entered into a dialogue with their “works”. USOS continues to receive support from the Jesuits, as our work is highly appreciated by them. However, in the long term there could be some financial uncertainty. At this respect, the Jesuits make various recommendations in their covering letter for USOS. In the concrete, they recommend seeking more leads with other Ignatian-inspired organisations. They refer explicitly to UCSIA and recommend strengthening the ties by entering into collaborations. In addition, USAB is also mentioned as an important partner. Of course, faithful to its own identity, USOS will continue to work on the basis of a pluralistic approach, with respect for everyone’s philosophy of life.

USOS contributed in 2018 to a vision text on relevant internships for the South, and was well represented at the South internships colloquium that took place on 24/05/2018 at the VUB in collaboration with UCOS, where the text was presented. The Education Council of UAntwerp propagated the text within the faculties of the university. Practical and research internships in the global South play an important role in the internationalisation of Flemish higher education. This commitment offers opportunities for students, educational institutions, the South Partner and local

communities. It brings together people from different contexts, strengthens global partnerships and awareness, offers unique learning contexts and in many cases leads to personal growth. Nevertheless, there are signs that there is a great diversity in the quality of these broadcasts and that there is a lack of clarity about the added value for the Southern partners. The need arose to clarify the impact of these South internships, whereby identifying the added value for global South partners and local communities is a much more difficult task than for the global North partners (international practical experience; acquisition of professional competences; feeling meaningful; gaining life experience, etc.). This vision text - which serves as the impetus for a declaration of commitment for each programme - concentrates on clarifying the added value of South Internships for those involved in the global South, its principles, and the concrete recommendations that are indispensable to achieve the added value.

A panel discusses the vision text about student internships in the global South. From left to right: Kate Grantham (McGill University, Montreal), Frank Verstraeten (UCOS), Judith Van De Kamp (Amsterdam Institute for Social Science Research), Huib Huyse (HIVA – KU Leuven).

In 2018, the University of Antwerp took a new direction in its educational offer in the field of social engagement. A basket of broadening subjects was developed around various themes of social engagement. Our debate series will be included in this new course offer, and we hope to be able to use our experience with student engagement in function of society for the additional community service learning (CSL) section that is currently being developed within the context of this new initiative. Specifically, we want to focus on a social internship, starting from how it currently

exists within the exposure programme. To this end, we want to further deepen and expand our Cooperation with USAB. The Social internship can be linked to the subjects “Citizenship” or “Poverty and inequality” within the basket. The partnership can also give rise to a CSL project. We can offer students the opportunity to spend a semester as a volunteer within the USOS-working, and to study a certain issue linked to an USOS-partner country. All this obviously means a new challenge for USOS, which will have to take more shape in 2019. It is great to see that our current rector, Herman Van Goethem, and his vice rector Ann De Schepper, now give us the opportunity to integrate this kind of engagement into the curriculum of all study branches through the Community Service Learning initiative. Thanks to the importance that the current university management gives to diversity and social/global justice and equality, USOS is feeling strengthened in its mission to raise awareness on the topics of global justice and development cooperation at this university.

In connection with this mission, and its communication in a formal statement, an attempt was also made in 2018 to give the mission statement a makeover that is more suited to the wording of the 21st century. A first version was discussed with the General Meeting. However, the text was still premature and was therefore further refined in 2018, so that it can once again be submitted to the General Meeting of 2019.

Finally, there were two changes in the composition of the Board of Directors: Sara Geenen entered as responsible for the partnership with Bukavu and Lieve Vangehuchten entered as new chairwoman. Lieve Vangehuchten also joined the General Assembly, replacing Jan Stuyt (sJ).

2. Exposures

In July eight students travelled to Morocco under the guidance of USOS employee Mitte Scheldeman. First they stayed with students who are connected to the USOS supported course Social Work in Oujda. Then they moved to the countryside, where they stayed with families associated with agricultural cooperatives that work with associations in Antwerp and receive support from the City of Antwerp. The trip ended with a one-week stay in Meknes. All persons involved agreed that the exposure was a success. We already started preparing a new exposure to Morocco (supervisor: PhD student Kevin Van Sundert, Biology), which will continue on the positive concept of 2018.

There was a lot of interest for the exposure to Nicaragua, which would have been accompanied by Hassna El Gazuani (UP). However, the exposure could not take place due to the unstable political situation of the country. The details of the trip would have been similar to the Nicaragua exposure of 2017, which was evaluated very posi-

tively. The partners first considered an alternative programme, but the more the date of departure approached, the clearer it became that the situation was too unsafe.

In 2018 we also started preparing for a new exposure to Bukavu in Congo, and Has-sna El Gazuani has again declared herself willing to accompany the students. The programme will be similar to the exposure of 2017. The students of the UCB have already organized themselves to guide the exposure in the right direction.

Finally, there was a new call for the India internship. Two law students, three social sciences students, and five trade union representatives were selected. Two supervisors from the Law faculty accompany this group. They all participate in the preparatory programme.

USOS joins a solidarity meeting about Nicaragua in Antwerp

We are also proud that we succeed in keeping our former exposure students permanently involved in USOS, or in the partnership. Several former Nicaragua travelers were present at solidarity meetings about the political situation. On our weekends we always have former students as guests, and they talk about their experiences with great enthusiasm.

3. Campus activities

STUOS, a dynamic group of mainly former exposure students, was founded in 2017. In 2018 they organised several activities, often in collaboration with USOS in a “symbiotic way”. A detailed list of the awareness **activities of STUOS** can be found in a separate section that is included in the overview of the campus activities of USOS.

The USOS campus activities were very numerous in 2018 and mainly had an awareness raising, informing and community building purpose. Here we highlight just a small selection of our most important activities.

In collaboration with several associations, USOS organised a successful meeting & training **Master Class weekend** on sustainable development, with 55 participants. The training included tracks about food waste, cocoa value chain, cooking sustainably and circular economy. The track about food waste was organized in collaboration with the Université Catholique de Bukavu (UCB, DR Congo), where a similar training was organised simultaneously. This allowed for an intensive on-line exchange of ideas between Bukavu and Antwerp.

We also organised a particularly successful sustainable market at the Hof Van Liere on chocolate and Congo. Fortunately, the radiant spring sun did not melt all those chocolates but rather provided us with a warm feeling of solidarity with the cacao farmers in the South.

The **buddy project** (connecting South students to Belgian buddies) was a true success in 2018, with about 170 participants and various activities.

The debate series **Debating Development** on climate change had an unprecedented turnout of more than 500 participants, and was well evaluated by the students. It was striking that this theme also enabled us to reach students from natural sciences.

To appeal to the students of the **outdoor campuses** we organized a **fair trade breakfast**, (taking place at the City campus (CST), the Drie Eiken campus (CDE), and Campus Groenplaats of KdG). At CDE campus we also participated in the new “Food Market” of Komida. Thanks to the good weather we could eat outside and reach a lot of potentially interested students.

In order to keep up with the current generation of young people, we also held an **inspiration session** on how we can reach out to young people of “**Generation Z**” (born after 1996, and therefore younger than 23 years). A former USOS volunteer, currently working as a trend watcher, gave a presentation that was attended by many students and colleagues, including from other departments that provide student-related services.

4. Partnerships

We continued to invest in the Centre d'Expertise and Gestion Minière (CEGEMI - linked to UCB) in **Congo**. We also helped organise a “Research Design” seminar for 22 researchers from various university institutions in Bukavu. Furthermore we granted four research credits, mainly in the field of mining and natural resources.

Within the partnership with **India**, we received students from Delhi and Ranchi for the summer school on diversity and migration at University of Antwerp. We also hosted a delegation from Delhi and Ranchi for a study evening on labour and global value chains. This allowed us to work out cases that will be studied next year by students and trade union experts.

Our partners in **Nicaragua** had a very difficult time because of the political situation. Of course, this also had an impact on the partnership. Plans for joint education are in the fridge, research is hampered, although most projects continue and new external funding was found. It is a great pity that a number of our funded fellows (junior researchers) had to quit their research activities.

Finally, in **Morocco**, the Licence Professionnelle ‘Gestion & Médiation Sociale’ was successfully continued. We also received a delegation from Oujda here at our university, and facilitated the stay of a group of interior design students in Morocco, who were commissioned by the City of Antwerp to carry out an assignment within the framework of sustainable tourism.

5. Financial matters

From 2017 to 2021, the campus activities of USOS are funded by the VLIR-UOS Global Minds programme and thus replaces the traditional UA-dotation. Within the Global Minds programme, we could make use of surpluses from last year, an exception which is only granted once. The extra budgets could be invested in strengthening our activities and in recruiting a part-time employee (Hassna El Gazuani – October-December – 50%).

USOS continues to invest directly in the partner institutions e.g. by creating academic post-graduate jobs in research projects in order to help promising students prepare for academic careers in development related matters.

2018 was a bad year for the financial markets, which had an effect on our portfolio at the Ignatius fund, which is an ethical fund managed by the Jesuits.

Lieve Vangehuchten – chairwoman USOS

CAMPUSACTIVITEITEN OP UNIVERSITEIT ANTWERPEN

2018 was een bijzonder succesvol jaar voor de campuswerking. Onze vormingen versterkten in kwaliteit en onze activiteiten brachten nooit meer volk op de been.

We namen de start van een impactmeting en konden met succes het beleid inspireren omtrent relevante stages in het Zuiden.

USOS was meer dan ooit aanwezig op Universiteit Antwerpen, en dat op alle campussen.

1. Exposure programma

De **exposure** is de centrale as van onze campuswerking. Het is een investering in maatschappelijk engagement en duurzame instellingsveranderingen. Tijdens de voorbereidende fase trachten we op een interactieve wijze in te gaan op de complexiteit van interculturele communicatie, de mechanismen van sociale uitsluiting in Noord en Zuid en verschillende contexten van het gastland.

Een belangrijk deel van het voorbereidend traject is de **sociale stage**, een vorm van ‘België exposure’. Kandidaat-exposurereizigers draaien minstens twintig uren (voorheen tien uur) mee in een armoedewerking en nemen actief deel aan een feedbacksessie begeleid door een beleidsmedewerker en een ervaringsdeskundige. Het is een eerste oefening in het (durven) zien, (durven) luisteren, (durven) oordelen en handelen van de exposurereizigers.

1.1. *Verdieping van de exposures*

In de aanloop van academiejaar 2018-19 verdiepten we het programma. We verlengden de duur van de sociale stage van tien naar twintig uur. De armoedeverenigingen vinden tien uur te kort om de werking te laten begrijpen, om wezenlijk te laten bijdragen aan de organisatie en om vertrouwensrelaties te laten aangaan. We werkten samen met de **Universitaire Stichting voor Armoedebestrijding (USAB)** om de kwaliteit van de sociale stages te verbeteren. USAB doet al enkele jaren los van USOS een oproep voor sociale stages bij studenten van Universiteit Antwerpen. We haakten in op elkaars omkaderingstraject, met onder meer een gezamenlijk opstart-, intervisie- en afsluit-moment.

We schreven een **leidraad** uit voor de studenten, zodat ze goed weten wat de verschillende stappen zijn binnen het programma, en waaraan ze zich mogen verwachten. Dit document omvat de verschillende bijeenkomsten binnen het programma en geeft uitleg over de selectieprocedure.

We verplichten de studenten om zowel voor als na de exposure een **engagement** aan te gaan voor USOS, door te helpen op een van onze activiteiten. Het engagement kan ingeruild worden voor een opdracht die interculturele verdieping als doel heeft. Een student kiest om op basis van een gedeelde interesse een activiteit te doen met iemand anders van de groep met een ander cultureel referentiekader. Met deze “**interculturele date**” wendden we de culturele diversiteit binnen onze eigen groep aan voor interculturele verdieping.

Deelnemers van de USOS-Vierdaagse in Lokeren

Via Blackboard maken studenten een **portfolio** aan van wat ze tijdens het jaar bijgeleerd hebben. Dit portfolio wordt in beschouwing genomen in geval van selectie.

1.2. Bekendmaking van de exposures

Zoals elk jaar maakten we de exposures bekend tijdens een **aulatour**. Samen met oud-exposurereizigers namen we twee minuten lestijd van docenten uit verschillende programma's om de reizen toe te lichten. We deden in totaal 22 aulaspeeches.

We probeerden de studenten ook buiten de lessen te bereiken. Op alle campussen spraken we tijdens de middagpauze proactief studenten aan over USOS. Op deze manier probeerden we een profiel te bereiken dat in eerste instantie misschien weinig interesse toont in het Zuiden, maar dat tijdens een **persoonlijk gesprek** toch geprikkeld kan worden.

We ontwierpen een nieuwe **flyer** en een nieuwe **banner**. Een oud-reiziger schilderde vier portretten, gelinkt aan onze vier partnerlanden. Op deze manier wordt de diversiteit van het Zuiden in zijn waardigheid gevisualiseerd.

Eind oktober kregen we een centrale stand op de “Buitenlanddag” van de dienst Internationale Samenwerking. Dit is een jaarlijkse beurs om het buitenland-aanbod kenbaar te maken aan de studenten. Dit jaar werd speciale aandacht gegeven aan het Zuiden. Zo’n 700 studenten brachten een bezoekje aan het de beurs.

1.3. Veiligheid

We schreven een veiligheidsprocedure uit. Deze “**Duty of Care**” duidt de verantwoordelijkheden van de betrokken partijen binnen het programma. Het geeft een opsomming van voorzorgsmaatregelen omtrent veiligheid en gezondheid en omvat een specifiek stuk over bestemmingen met een negatief reisadvies (zoals Bukavu). De procedure wordt toegepast op elke exposure. Er bestaat een aparte versie voor de Indiastage.

2. Exposures in 2018

2.1. Voor de exposure

In februari namen 19 studenten en drie personeelsleden deel aan de **Vierdaagse**, het belangrijkste vormingsmoment in de aanloop naar de exposures. De studenten kregen vorming in interculturele communicatie en ontwikkelingssamenwerking en volgden sessies over hun land van bestemming. Daarnaast was er ruimte voor groepsvorming. Voor de eerste maal voorzagen we ook een aparte sessie voor de begeleiding, gegeven voor Karavaan.

Doorheen het tweede semester kwamen de groepen twee maal samen om **presentaties** te geven over verschillende aspecten van Marokko en Nicaragua. Elke student kreeg als opdracht om een thema te selecteren waaraan hij of zij tijdens de reis via observaties en gesprekken speciale aandacht geeft. Tijdens de voorbereiding gaven de studenten een korte presentatie over het thema. Na de reis schreven de studenten er een verslag over.

In juni werd in overleg met de partners in Nicaragua beslist om de exposure naar Nicaragua te **annuleren** omwille van de repressie in het land (zie hoofdstuk “partnerwerking Nicaragua”).

Tijdens de ‘Vertrekkersdag’, eind juni, bekeken we de praktische kant van de Marokko exposure, werkten we verder aan teambuilding, zoomden we in op privileges en omgang met armoede en toonden we de documentaire “Begraven Sporen” waarin collega Hassna El Gazuani haar persoonlijk migratieverhaal uit de doeken doet. Daarnaast organiseerden we een infosessie voor de elf kandidaat reizigers voor de Nicaragua exposure. Dit liet ons toe om onze beslissing tot annulering te kaderen binnen de actuele politieke context van het land.

De USOS-groep te gast bij het koppel Karim & Jamila, leden van de landbouwcoöperatie Al Fath in Ouled Daoud

Tijdens de periode van onrust in Nicaragua, in de lente en in de zomer, namen verschillende kandidaat exposurereizigers en oud-reizigers deel aan **solidariteitsacties** voor Nicaragua.

2.2. Tijdens de exposure

2.2.1. Marokko

Acht studenten uit evenveel opleidingen trokken in juli naar Marokko onder begelei-

ding van USOS-medewerker Mitte Scheldeman. De reis omhelsde drie luiken:

- Tijdens de eerste week verbleven de studenten in Oujda, bij studenten van de opleiding Sociaal Werk (zie “partnerwerking Marokko”).
- Daarna trokken ze verder voor een verblijf van twee weken in het Rifgebergte, waar ze verspreid werden onder verschillende families van de uitgestrekte gemeente Ouled Daoud, die een partnerschap heeft met Stad Antwerpen en waar verschillende coöperatieven de steun genieten van Antwerpse verenigingen. Sinds kort zijn de coöperatieven verenigd onder de koepel “ACCORPE”, die de samenwerking tussen de coöperatieven en Stad Antwerpen/USOS stroomlijnt.
- Tijdens de laatste week verbleef de groep bij een bevriende familie in Meknes.

De studenten vonden het erg fijn om het niet-toeristische Marokko te ervaren. Het contrast tussen stad en platteland vonden ze erg leerrijk en een absolute meerwaarde van de exposure. De studenten hebben de enorme Marokkaanse gastvrijheid erg gewaardeerd. Ze gaven aan dat ze zich in de meeste gastgezinnen snel op hun gemak voelden.

Naast appreciatie van de studenten, kreeg USOS enkele suggesties voor komende inleefreizen naar Marokko. Ze raadden USOS aan om tijdens de voorbereiding studenten aan te moedigen om Arabisch te leren. USOS heeft hier in het eerste semester van academiejaar 2018-2019 op ingezet door een conversatieavond te organiseren, waar niet enkel Frans aan bod kwam, maar eveneens Arabisch. Ook in het tweede semester werden studenten verder aangemoedigd door onder andere het aanleveren van een Arabisch woordenboekje en een Arabische workshop tijdens de vierdaagse.

Ten tweede stimuleerden ze USOS om de banden te blijven aanhalen met Antwerps-Marokkaanse organisaties en met Antwerps-Marokkaanse diaspora. De aanwezigheid van collega Hassna El Gazuani zowel voor als na reis heeft voor vele studenten op een veilige manier gezorgd voor eyeopeners. USOS erkent deze sterkte en plant in de toekomst nog sterker in te zetten op de goede relatie met de partners, met als concreet voorbeeld de Marokkoavond in februari 2019.

Ten derde raadden studenten USOS aan om in te zetten op communicatie. Deze feedback werd door USOS ter harte genomen. Vanaf academiejaar 2018-2019 werkt USOS door middel van Blackboard. Op die manier wordt communicatie op een structurele manier aangeboden e.g. praktische informatie, budget, literatuur...

Ten slotte zal USOS verder inzetten op het thema “interculturele communicatie”. Tijdens de vierdaagse experimenteerden we aan de hand van een pilootproject met

een nieuwe aanpak om aan de hand van ervaringsleren studenten op een interactieve manier te laten oefenen met componenten van interculturele communicatie. De eerste klanken waren positief.

2.3. Na de exposure

2.3.1. Terugkomdag en verslag

De Marokkoreizigers namen tijdens het eerste semester van het nieuwe academiejaar deel aan verschillende **feedbackmomenten**, mee begeleid door collega Hassna El Gazuani (USOS/UP). De bijeenkomsten brachten reflecties op gang over het eigen handelen tijdens de reis, over migratie en over ontwikkelingsuitdagingen in Marokko.

Ook de **observatieverslagen** werden besproken met USOS. We bundelden de verslagen in een boekje, dat in februari 2019 gepresenteerd zal worden aan onze partners tijdens een bijeenkomst in functie van Marokko, dat zowel door de Marokkaanse Consul-Generaal als de Antwerpse schepen voor Ontwikkelingssamenwerking zal bijgewoond worden.

2.4. Opstart nieuwe exposures (DR Congo en Marokko)

In november namen circa dertig studenten deel aan de startdag. Ze kregen er uitleg over USOS, namen deel aan een simulatieoefening over interculturaliteit, discussieerden over armoede en ontwikkelingssamenwerking en kwamen in contact met mensen van de Marokko- en Congo-partnerwerkingen. In december organiseerden we nog een extra avondbijeenkomst voor de twee groepen in functie van taaltraining (verdieping Frans, initiatie Arabisch en initiatie Swahili).

2.5. Impactmeting

Het exposureprogramma vormt een belangrijk deel van het VLIR-UOS Global Minds programma aan Universiteit Antwerpen. Via een zo objectief mogelijke methode willen we aan de overheid tonen dat dit programma impact heeft op kennis, vaardigheden, houding en engagement bij de deelnemers.

USOS diende in 2017 een aanvraag voor hulp bij zo'n meting in bij de master Opleidings- en Onderwijswetenschappen aan Universiteit Antwerpen. Het vak "Interdisciplinair Project" laat groepen studenten een jaar lang onderzoeksopdrachten uitvoeren in functie van pedagogisch projecten. Concreet vroeg USOS om een op maat gemaakte methode te ontwikkelen die USOS zelf zou kunnen uitvoeren. Uiteindelijk tekenden zeven studenten in op het voorstel, waarvan één oud-exposure-reiziger. Docent Peter Van Petegem stond garant voor de academische begeleiding.

Na een jaar van studie en overleg presenteerden de studenten een uitgekiend "instrumentarium" dat de exposurereizigers doorheen het hele programma monitort. De methodes zijn erop voorzien dat het USOS-personeel ze zelf kan uitvoeren, zonder

veel extra werklast. Bovendien hebben de methodes zelf een pedagogisch effect: het geeft de studenten enerzijds inzicht in hun eigen werkpunten en sterktes, anderzijds krijgen ze te zien hoe impact gemeten kan worden.

In november vulden dertig studenten een door CIMIC (Centrum voor Intercultureel Management en Internationale Communicatie) gevalideerde vragenlijst in over interculturele competenties. Daarnaast beantwoordden de studenten vragen over hun sociaal engagement. Dit was nog maar het begin van een cyclus, dat de studenten op vijf verschillende momenten tijdens het exposureprogramma “opmeet”. De eerste resultaten worden in november 2019 verwacht. We gaan dit daarna nog verschillende jaren herhalen.

3. Thesisbezoeken/stages in het Zuiden

3.1. India

Na een pauze van drie jaar, lanceerden we terug een oproep onder studenten Rechten en Sociale Wetenschappen voor een stage/thesisverblijf in India tijdens de zomer van 2019. Onder de meer dan tien kandidaten selecteerden we er vijf. De groep zal bijgestaan worden door evenveel vakbondsdélégués, die een opleiding volgen aan het Instituut voor de Samenwerking tussen Universiteit en Arbeidersbeweging (ISUA – Faculteit Rechten) aan UAntwerpen. De délégués zijn verbonden aan Ikea, DHL, Thuiszorg en Arcelor Mittal en zullen in India hun homologen ontmoeten. Op die manier worden werknemers in India en in België met elkaar verbonden.

De groep wordt begeleid door onze India partnerverantwoordelijke Dominique Kiekens (tevens coördinator van ISUA) en door Devanshi Saxena, een oud-student van National Law University in Delhi en momenteel werkzaam aan faculteit Rechten van UAntwerpen.

Zowel de studenten, de délégués als de begeleiding nemen deel aan de Vierdaagse vorming in februari 2019.

3.2. Marokko

We ondersteunden de zending van vier masterstudenten **Interieurarchitectuur** naar de gemeente Ouled Daoud in Marokko. De gemeente krijgt steun van Stad Antwerpen om te investeren in een vorm van toerisme dat respect heeft voor mens en milieu en dat gedragen wordt door de lokale gemeenschap. De studenten kregen elk een huis toegewezen door de gemeente met als opdracht om voorstellen te doen voor aanpassingen van het interieur in functie van accommodatie voor bezoekers.

USOS voorzag deze stage van een voor- en nawerking en van een zekere minimale lokale omkadering. De studenten vonden ook aansluiting bij onze partnerwerking met de universiteit van Oujda. Studenten van de opleiding Sociaal Werk werden mee ingeschakeld in het onderzoek naar de noden van de plaatselijke bevolking en van de toeristen.

3.3. Omkadering VLIR-UOS reisbeurzen

We hielpen de dienst Internationale Samenwerking weer met het bekendmaken van de VLIR-UOS-reisbeurzen voor studenten die stages/onderzoek uitvoeren in het Zuiden. Ook boden we versterking bij de selectie en omkadering van de studenten van UAntwerpen die een aanvraag indienden.

Vertegenwoordigers van het consortium “relevante stages voor het Zuiden”.
(UCOS, USOS, VLIR-UOS, Vlhora, Artevelde Hogeschool en Universiteit Antwerpen).
Tevreden gezichten na het colloquium.

In april gaven we een **vormingsdag** voor studenten die in het kader van hun opleiding naar het Zuiden trekken. Het gaat om een gestandaardiseerde vormingsdag die over heel Vlaanderen door de ngo Universitair Centrum voor Ontwikkelingssamenwerking (UCOS) gegeven wordt, maar in Antwerpen mee door USOS uitgevoerd wordt.

3.4. Visietekst en colloquim “Relevante stages voor het Zuiden”

Het Vlaamse onderwijs stuurt meer en meer studenten naar het Zuiden. Onder welke

voorwaarden worden thesisonderzoeken en stages relevant voor het Zuiden? Een jaar lang boog een werkgroep met vertegenwoordiging van UCOS, USOS, VLIR-UOS, Vlhora, Artevelde Hogeschool en Universiteit Antwerpen zich over de kwestie. Het resulteerde in een visietekst die breed verspreid werd binnen het hoger onderwijs.

De tekst werd toegelicht tijdens een colloquium aan de VUB, georganiseerd door UCOS. Het colloquium lichtte de principes achter de tekst toe, waarna een debat opstartte. Tijdens de namiddag konden de deelnemers kiezen uit verschillende workshops.

Het colloquium werd bijgewoond door meer dan honderd man. Elke Vlaamse instelling van het hoger onderwijs was vertegenwoordigd.

Binnen Universiteit Antwerpen werd de tekst besproken op de Raad Onderwijs, waarna het door departement Onderwijs uitgedragen werd naar alle faculteiten.

4. Campusactiviteiten op Universiteit Antwerpen

Met de campusactiviteiten richten we ons tot het brede studentenpubliek. Deze geven USOS een waarneembaar ‘gezicht’ bij studenten en personeel. Om al deze activiteiten mogelijk te maken, werkt USOS samen met verschillende geledingen van Universiteit Antwerpen.

Sinds dit jaar streeft USOS ernaar om enkel de vormingsactiviteiten door het personeel van USOS te laten dragen, in samenwerking met haar academische partners. De meer laagdrempelige sensibiliserende activiteiten worden toevertrouwd aan de Studenten voor Ontwikkelingssamenwerking (STUOS). Dit proces lijkt deels te lukken (zie verder bij “STUOS”), maar blijft zeer ambitieus.

4.1. *Masterclass voor Duurzame ontwikkeling (maart)*

In samenwerking met verschillende partners organiseert USOS elk jaar een vormingsweekend over duurzame ontwikkeling, de zogeheten masterclass. Het is een programma met vier parallelle trajecten die studenten, onderzoekers en jonge professionals laat ontmoeten met elkaar.

Dit jaar werkten we samen met de jongerenvereniging Act4Change, de vakbondsvereniging Arbeid & Milieu, de vereniging Foodwin die zich inzet tegen voedselverspilling, het kookcollectief Wowfood en het Instituut voor Ontwikkelingsbeleid (IOB). Het weekend vond plaats in het Scoutshuis in Antwerpen.

Het programma bestaat uit een gemeenschappelijk programma en uit trajectsessies. Het weekend ging van start met de methodiek “Betergem”, een rollenspel van Vlaanderen Circulair over klimaatkeuzes op lokaal politiek niveau.

De in totaal 55 deelnemers maakten van de masterclass een succes. Van dit aantal waren circa de helft studenten van Universiteit Antwerpen. Verder konden we rekenen op 13 personen vanuit de organisatie, naast meer dan tien gastsprekers.

De deelnemers konden kiezen uit vier trajecten:

- **Circulaire Economie (Arbeid & Milieu):** tijdens dit traject toonde Arbeid & Milieu voorbeelden van circulaire economie: een model waarbij de lus van materialen gesloten is, en afval als een grondstof

Deelnemers van de masterclass aan het einde van de methodiek “Betergem”, een rollenspel over de implementatie van transitie op lokaal bestuursniveau.

benaderd wordt. De deelnemers bezochten verschillende werkplaatsen in Antwerpen en sloten het traject af met een workshop.

- **De globale waardenketen van cacao (USOS & IOB).** De deelnemers doorliepen de verschillende schakels in de keten van cacao en ontmoetten op hun weg medewerkers van Oxfam Wereldwinkels, Nestle, Lidl, Rikolto, World Cocoa Foundation en Coup De Chocolat. Tijdens elke halte werd telkens gediscussieerd over een meer duurzame chocolade.
- **Food Waste Challenge** (Foodwin en studenten van de Universiteit)

Catholique de Bukavu). Foodwin daagde vijf groepjes uit om een business plan uit te rollen omtrent voedselverspilling. Doorheen de hele masterclass werden de groepjes professioneel gecoacht door Foodwin. Op het einde werden de ideeën gepicht voor het gehele publiek, dat uiteindelijk een winnaar selecteerde. Dit traject kende een parallel verloop in Bukavu, bij onze partneruniversiteit. Meer dan 25 studenten werden daar ook in groepjes opgedeeld, en door professoren economie gecoacht. Ook hier kwamen nieuwe ideeën voor projecten tegen voedselverspilling/voedselverlies. Elk groepje uit Bukavu werd gelinkt aan een groepje in Antwerpen. Doorheen de masterclass gaven de groepen feedback aan elkaar via verschillende online tools.

- **Veganistische koken met voedseloverschotten (Wowfood).** Het kookteam van het weekend betrok zes deelnemers bij het koken, wat de mogelijkheid gaf aan het kookcollectief om de principes van duurzaam koken uitvoerig toe te lichten.

De kwaliteit van de masterclass werd bijzonder positief geëvalueerd door alle betrokkenen. Dit bleek zowel uit de evaluatieformulieren van de deelnemers, als uit de feedback van de deelnemende organisaties.

4.2. Duurzame markt: Marché Chocée (mei)

We sensibiliseren studenten op een zo interactief mogelijke manier en ondersteunen hen om zelf actie te ondernemen om anderen en zichzelf te laten reflecteren over Noord-Zuid verhoudingen aan de hand van concrete voorbeelden en ervaringen.

Elk jaar coacht Sarah Rohaert (USOS/Productontwikkeling) voor USOS een semester lang een multidisciplinair, internationaal studententeam binnen het European Project Semester (EPS) aan de faculteit van Ontwerpwetenschappen. De studenten krijgen als opdracht om een sensibiliserend event, een Sustainable market, in opdracht van USOS vorm te geven en uit te voeren.

Dit event is gekoppeld aan een sensibiliseringscampagne online en offline. We zetten tijdens elk event een ander USOS partnerland in de kijker, net als een ander fairtrade product, via een “showpiece” (die later inzetbaar zijn voor sensibilisering tijdens ons Fairtrade ontbijt en exposure voorbereiding) en via “food market booths”.

Voor de **Marché Chocée 2018 editie** zetten we in nauwe samenwerking met Oxfam het oneerlijke verdienmodel van de cacaosector in o.a. DR Congo en de gevolgen van monocultuur cacao teelt in de kijker met o.a. een interactieve cacao-geldzandloper. Zo ondersteunden we Oxfam België, in voorbereiding van hun campagne voor het laten ondertekenen van een Belgische charter voor eerlijkere Belgische chocolade door de

verschillende partijen in de chocolade waardeketen.

Om het studententeam te leren op een genuanceerde en juiste manier over Noord-Zuid te informeren, dompelen we hen onder in de thematiek. Samen met de studenten verdiepten we ons in het onderwerp via literatuur, media en events.

Via online en offline sensibiliseringscampagnes in het Nederlands én het Engels trachten we een zo groot mogelijk bereik te creëren. Hiervoor bieden we een totaalbeleving aan op ons sustainable festival. We gaan voor een originele, dynamische ervaring met een goed evenwicht tussen plezier en didactiek op een innovatieve, toekomstgerichte, laagdrempelige manier.

Studenten van USOS/Europen Project Semester tonen hun showpieces tijdens Marché chocée 2018

Voorafgaand aan elk event kunnen studenten zich ook inschrijven voor workshops die we richten tot een zo breed en gevarieerd mogelijk publiek. Zo trekken we een divers soort studenten aan met workshops om je eigen ‘sustainable beauty products’ te maken of Congolese danspassen aan te leren. Ook de “food booths” en de live concerten met muziek uit het themaland spreken een breed publiek aan.

Op het marktje bieden we ook een forum aan om talrijke initiatiefnemers rond duurzaamheid te verbinden, zodat ze samen studenten kunnen aanspreken over hun aanbod: USOS, STUOS, Prisma, UAct, Green office, personeelsinitiatieven voor ngo’s in

het zuiden en duurzame ondernemingen, Oxfam, Verrekijkers, Broederlijk delen, etc.

4.3. Bezoek aan European Development Days (juni)

USOS stuurde twee oud-exposurereizigers naar deze tweedaagse internationale conferentie over ontwikkeling, georganiseerd door de Europese Commissie. Het is een forum waar diverse actoren van ontwikkelingssamenwerking elkaar ontmoeten.

4.4. Ontvangst van studenten uit India (juni)

Zoals vorige jaren mocht USOS ook nu weer studenten uit India ontvangen voor een summer school. Voor de tweede maal werd voor de Antwerpse summer school “Europe: Migration and Diversity” gekozen. Twee studenten uit Delhi en twee studenten uit Ranchi namen deel.

4.5. Buddy Project (oktober-december)

Universiteit Antwerpen ontvangt jaarlijks internationale studenten uit het globale Zuiden. Om deze studenten een warm welkom te heten, en een eerste keer te laten proeven van de Belgische gastvrijheid, zette USOS een Buddy project op poten. Op een laagdrempelige manier worden mensen vanuit verschillende continenten, culturen en contexten gekoppeld aan een persoon die thuis is in de stad Antwerpen of op onze universiteit. Aan de hand van groepsactiviteiten, gaande van sport tot cultuur en individuele ontmoetingen, voelen deelnemers zich welkom in hun nieuwe thuishaven. Het Buddy Project mikt op een positieve bijdrage aan de valorisatie én het welslagen van de buitenlandse studie-ervaring aan de Universiteit van Antwerpen.

USOS' Buddy traditie werd daarom ook in 2018-2019 verder gezet. Het project kende een exponentiële groei. Het aantal deelnemers verdriedubbelde op één jaar tijd van 55 naar 170 participanten. Het aantal participerende nationaliteiten verdubbelde van 31 naar 54. Een derde van de deelnemers is Belg. Het aantal deelnemende faculteiten diversifieerde verder. Daar waar vorig jaar meer dan de helft van de studenten afkomstig was van het IOB, waren zij dit jaar een minderheid. De humane wetenschappen waren goed vertegenwoordigd (Sociale Wetenschappen, Letteren & Wijsbegeerte, Ontwerpwetenschappen, Rechten en Linguapolis), maar ook de exacte en (bio-)medische wetenschappen nemen enthousiast deel (Wetenschappen, Farmaceutische, Biomedische & Dierengeneeskundige Wetenschappen en Geneeskunde en gezondheidswetenschappen). Daar waar we vorig jaar eerder 30+'ers als deelnemers kende, was dit jaar de grootste leeftijdsgroep de 21-24 jarigen gevolgd door de 29-32-jarigen en de 25-28 jarigen.

De cijfers bekrachtigen enerzijds de toenemende diversiteit op onze universiteit en

anderzijds de hiermee gepaard gaande nood van internationale studenten om te participeren aan projecten die hen op een informele doch persoonlijke manier wijswijs maken. Dankzij de intensievere samenwerking met International Students Office (ISO) merkt USOS een stijging in betrokkenheid van diverse faculteiten. USOS dient tijdig in te spelen op deze groeiende dynamieken om de tendensen op een positieve verwelkomende manier het hoofd te bieden.

Uitdagingen waar USOS voor staat:

- De leeftijden van de studenten zijn lager dan vorig jaar, maar blijven desalniettemin hoog. Een voornemen van USOS is om volgend academiejaar verder in te zetten op extra bekendmaking van het Buddy project bij personeelsleden met vermelding van

Deelnemers van het Buddy Project tijdens de opstartactiviteit

de leeftijden van de deelnemende Buddies. Daarnaast geloven we dat het belangrijk is om evenzeer jonge studenten aan te spreken in het Buddy project. Hiervoor willen we verder inzetten op onze intensievere samenwerking met de verschillende faculteiten.

- Er zijn iets meer inkomende studenten dan hosts die zich kandidaat stellen. De uitdaging blijft om de twee groepen in evenwicht te houden.
- Een oplossing die we de laatste jaren hebben gehanteerd is (mits toestemming), meer inkomende studenten matchen

aan hosts, in plaats van één op één matches.

- Het persoonlijke karakter behouden, ondanks de exponentiële groei

Aangezien USOS graag verder inspeelt op enerzijds de toenemende vraag van studenten die graag internationale ervaringen opdoen en anderzijds de groeiende vraag van inkomende internationale studenten die op zoek zijn naar persoonlijke contacten, sloeg USOS de handen in elkaar met een ICT start-up. Het bedrijfje krijgt momenteel de opdracht om een app te ontwikkelen die de deelnemers toelaat om de matching zelf te doen en die meer communicatie tussen de deelnemers toelaat. Dit moet de druk op het intensieve werk doen afnemen.

4.6. *Debattenreeks Debating Development (oktober-december)*

Voor de zeventiende maal op rij organiseerde USOS in samenwerking met het IOB de debattenreeks “Debating Development”. De titel van dit jaar was “*Climate change: global challenges, unequal burdens?*” We vroegen ons tijdens acht debatavonden af hoe de oorzaken en effecten van klimaatverandering konden aangepakt worden.

Het programma gaf een forum aan 24 sprekers uit de academische wereld, bestuursinstellingen en het maatschappelijke middenveld. De moderatie lag in handen van academisch personeel uit verschillende faculteiten van Universiteit Antwerpen.

Meer dan vijftien studieprogramma’s namen de reeks als keuzevak op in hun curriculum. De debatten waren ook vrij bij te wonen door het extern publiek. In totaal 503 bezoekers woonden minstens één debat bij, waarvan 88 studenten de reeks opnamen als vak. Meer dan vijftig bezoekers behaalden een certificaat van aanwezigheid omdat ze minstens vier debatten bijwoonden.

De reeks slaagde er in om een **divers publiek** aan te trekken, over de faculteits-, campus- en landsgrenzen heen. Vanwege de thematiek trokken we dit jaar extra sprekers en bezoekers uit de exacte wetenschappen aan.

Omdat UCSIA tijdens dezelfde periode ook een debat over de impact van klimaatverandering op de agenda had staan, besloten we na overleg om hun debat mee op te nemen in ons programma. De debatavond *Global warming as a Threat to Developing Countries* werd zowel wat betreft inhoud als opkomst een succes.

Uit de enquête bij de studenten blijkt dat zowel de inhoud als de vorm gesmaakt werden. In vijftien jaar van evaluatie, was de appreciatie voor de debatten nooit zo hoog.

Volgend jaar zal het vak onderdeel zijn van de korf van verbredende vakken. Mogelijk zullen zo meer opleidingen het vak als keuzevak aanbieden. Het thema van

volgend jaar zal “De rol van privé in ontwikkeling” zijn. Deze editie zal in samenwerking met UCSIA verlopen.

4.7. Fairtrade-ontbijt (oktober)

USOS doet elk jaar mee aan de Week van de Fair Trade. Ze krijgt daarvoor financiële ondersteuning van ENABEL. USOS vult de week in met een gratis **fairtrade-ontbijt** voor studenten en personeel van de Stadscampus en Campus Drie Eiken. Jaarlijks komen meer dan 400 studenten en personeelsleden af op het ontbijt. Vrijwilligers van USOS, STUOS en studentenclubs Prisma en Fabiant leiden alles in goede banen.

Dit jaar werd het ontbijt opgefleurd met een polaroid fotowedstrijd, waarvoor we

Sfeerfoto van het UCSIA-debat “Global warming as a Threat to Developing Countries”.

Van links naar rechts: Gael Giraud sj (Frans Ontwikkelingsagentschap), Stefaan Vergote (Europese Commissie), Kristof Cuadros Perez (Climate Response project), Luc Van Liedekerke (Wijsbegeerte - UAntwerpen).

op elke campus een polaroid camera ter beschikking stelden. We maakten ook gebruik van het educatief materiaal dat in functie van ons fairtrademarktje (zie boven) ontwikkeld werd door de studenten van het European Project Semester. Zowel het marktje als het ontbijt stonden dit jaar in teken van cacao.

Het ontbijt op Drie Eiken werd een onderdeel van het Food Market van studenten-

restaurant Komida. Komida zette haar aanbod in de kijker met een openlucht evenement, dat geopend werd met ons ontbijt. Met het goede weer was dit festival, en dus ook het ontbijt, een groot succes.

We lieten het ontbijt promoten met een sensibiliserende postercampagne, waarbij we inhaakten op de mediacampagne van Fairtrade Belgium. De campagne zoomde in op het gemiddelde dagloon van een cacaoboer in West-Afrika, dat maar 67 cent bedraagt. Met de vraag “hoelang werk jij voor 67 cent?” werden via filmpjes werknemers getoond die meteen na aanvang hun job staakten. Met USOS maakten we een poster met studenten van de club Prisma, waarbij een jobstudent die als serveerster werkt, meteen het werk neerlegt. Daarnaast konden we rekenen op de hulp van de rector, die na het begin van de werkdag meteen zijn kantoor verlaat.

4.8. Studieavond “India: arbeid in de globale waardeketen” (december)

Het Antwerpse verblijf van drie onderzoekers uit Ranchi en Delhi werd aangegrepen voor de organisatie van een studieavond in samenwerking met het Instituut voor de Samenwerking tussen Universiteit en Arbeidersbeweging (ISUA – Faculteit Rechten).

De thema’s van de avond waren gelinkt aan de opdrachten van de studenten en délégués die in 2019 naar India trekken. De faculteiten Rechten, Sociale Wetenschappen en Bedrijfswetenschappen en Economie droegen de avond actief uit naar hun studenten. Uiteindelijk woonden meer dan vijftig deelnemers de studieavond bij.

5. Studenten voor Ontwikkelingssamenwerking (STUOS)

USOS zette de steun voor haar studentenvereniging STUOS voort. STUOS slaagde erin om doorheen het jaar systematisch bijeenkomsten te houden en om verschillende activiteiten in eigen naam te ontplooien. Dit was de kalender van het STUOS jaar:

- Maart: sambaworkshop op het Calamartes cultuurfestival van UNIFAC
- Maart: organisatie van de quiz “Big Brain Battle” op Universiteit Antwerpen, in samenwerking met Broederlijk Delen.
- April: STUOS filmdays: twee filmavonden over mondiale thema’s, in Gate15.
- April: aanwezigheid op het vrijwilligersmarktje van Prisma
- Mei: standje op het fairtrademarktje “Marché Chocée”
- Oktober: hulp bij de opstart van het buddy project

- Oktober: hulp bij het fairtrade ontbijt
- Oktober-december: hulp bij Debating Development
- December: aanwezigheid op de klimaatmars Claim the Climate
- December: organisatie van STUOS Kerstfeestje

6. Maatschappelijk engagement bij “Generatie Z”

De samenleving verandert in een sneltempo, en dat geldt zeker voor de jongeren onder 23 jaar, oftewel de “generatie Z” (geboren na 1996).

STUOS promoot fairtrade-chocolade tijdens Marchée Chocée

Studentenclub Fabiant helpt bij het fairtrade-ontbijt op Campus Drie Eiken.

Om inzicht te krijgen in nieuwe tendensen, nodigde USOS een trendwatcher uit met expertise over de leeftijdsgroep. Het seminarie werd bijgewoond door verschillende medewerkers en studenten van Universiteit Antwerpen die zich inzetten voor dienstverlening. Ook de voorzitter van de Studentenraad woonde de presentatie bij, en ging met ons in debat.

7. Verrekkijers

Dit magazine werd in 2007 opgericht als een blaadje voor oud-inleefreizigers, maar evolueerde al snel in een magazine omtrent mondiale thema's voor de hele Antwerpse studentengemeenschap. Sinds het begin krijgt het magazine financiële steun van USOS. Verrekkijers is altijd op vrijwilligers blijven draaien.

Na een periode van gescheiden wegen, is er sinds dit jaar opnieuw samenwerking met het magazine. USOS tracht het magazine te ondersteunen in hun transitie naar een **online medium**. Het magazine blijft voorlopig nog bestaan, en krijgt een plek in verdelbakjes op de stadscampus. Het kan rekenen op middelen van het Global Minds programma.

8. Personeel

2018 was de tweede jaargang van het vijfjarige Global Minds programma van VLIR-UOS. Uitzonderlijk werd toegelaten om overschotten uit 2017 over te dragen. Hierdoor konden we extra investeren in onze activiteiten en beschikten we over extra personeel. We kregen versterking van een 0,5 VTE voor drie maanden, tijdens de periode oktober-december.

Dit geeft het volgende plaatje voor 2018:

- **Janus Verrelst** (100%) verzorgt de algemene coördinatie van de campuswerking, is verantwoordelijk voor beleidsondersteuning, faciliteert het Congo exposureprogramma en de Indiastage.
- **Mitte Scheldeman** (50%) ondersteunt de campuswerking, coördineert de buddywerking en faciliteert het Marokko exposureprogramma.
- **Sarah Rohaert** (20%) fungeert als brugfunctie met de faculteit Ontwerpwetenschappen en coördineert het USOS fairtrade marktje.
- **Hassna El Gazuani** (50%) ondersteunt het studentenengagement en deelt haar expertise voor het Marokko exposureprogramma.
- **Alexander Van Damme** (november-december - voltijds stagiair, student Sociaal-Cultureel Werk aan KdG-Hogeschool) ondersteunt de sociale stage en helpt bij het beleidsvoorbereidend werk.

De aangroei aan human resources noopte ons ertoe om werkverdeling, werkmeting en interne communicatie te stroomlijnen. Dit proces heeft geleid tot een samenwerking, met vaste afspraken en bijeenkomsten.

Vanuit het bestuur van USOS geeft campusverantwoordelijke Vicky Verlinden mee aansturing aan het personeel, terwijl Karolien Vrints over de doelstellingen waakt binnen het Global Minds programma.

De USOS-campuswerking is het resultaat van veel vrijwillige en professionele inspanningen. We willen daarbij iedereen danken die zich mee heeft ingezet.

Sarah Rohaert, Mitte Scheldeman, Vicky Verlinden en Janus Verrelst

Het USOS-team lust fairtrade-chocolade

PARTNERWERKING MET ACADEMISCHE INSTELLINGEN IN HET ZUIDEN

CONGO

1. Congo in 2018

Tegen (bijna) alle verwachtingen in, werden op 28 december 2018 parlaments- en presidentsverkiezingen georganiseerd. Burgerplatformen en de katholieke Kerk speelden een belangrijke rol door de druk op het regime – president Kabila's mandaat was in 2016 reeds afgelopen - blijvend op te voeren. Kabila verraste door niet zelf te kandideren, maar de relatief onbekende voormalig minister van Binnenlandse Zaken Emmanuel Shadary naar voor te schuiven als kandidaat van het Front Commun pour le Congo (FCC). Zeven oppositiepartijen duiden op hun beurt Martin Fayulu aan als kandidaat van de Lamuka coalitie. De twee belangrijkste oppositiefiguren, Félix Tshikekedi en Vital Kamerhe, trokken zich echter nog geen dag later terug uit het akkoord. Tot enkele dagen voor de verkiezingen was het hoogst onduidelijk of ze zouden plaatsvinden. Logistiek was de organisatie van de verkiezingen een nachtmerrie; politiek werd de campagne van de oppositie verschillende stokken in de wielen gestoken. Toch trokken miljoenen Congolezen naar de stembus, en was het in de eerste week van 2019 bang afwachten welke resultaten de kiescommissie bekend zou maken. Op 10 januari werd Félix Tshikedi met 38,5% tot winnaar uitgeroepen; Fayulu zou 34,7% hebben gehaald; Shadary 23,8%. De FCC coalitie behoudt een stevige meerderheid in het parlement. Deze resultaten werden echter al snel gecontesteerd door de Lamuka coalitie, maar ook door geruchten over alternatieve resultaten (die van de Kerk zouden komen) en door de internationale gemeenschap. Begin 2019 valt dus af te wachten hoe de Congolese bevolking zal reageren, en hoe het nieuwe regime vorm zal krijgen. Intussen lijkt het erop dat structurele veranderingen er niet meteen zitten aan te komen, en dat de economische en sociale situatie van de bevolking dus niet radicaal zal veranderen.

Voor Congolese studenten betekent dit dat ze nog steeds aankijken tegen gigantische werkloosheidscijfers, hoge schoolkosten, en een onzekere toekomst. Anderzijds geeft het activisme van de burgerbewegingen zoals La Lucha, die vooral uit jongeren bestaan, hoop dat een pacifistische tegenbeweging toch politiek resultaat kan opleveren, dat verandering wel mogelijk is.

2. 2. Partnerwerking

De huidige samenwerking tussen IOB en UCB werd meer dan 10 jaar geleden opgezet. Sinds 2010 concretiseert ze zich als onderdeel van een VLIR-UOS Interuniversitair programma (gecoördineerd door prof. Mubagwa, KULeuven). Prof. Sara Geenen, die in november 2014 prof. em. Stefaan Marysse opvolgde en sinds 1 oktober 2016 ook als TT-ZAP benoemd is aan het IOB, leidt het project rond beheer van natuurlijke hulpbronnen (mijnbouw, maar ook land, water en bosbouw). Het project concentreert zich nu op de consolidatie van het “Centre d’Expertise en Gestion Minière” (CEGEMI). CEGEMI werd erkend als één van de onderzoekscentra van UCB. Formeel is CEGEMI verbonden aan de Faculteiten Economische Wetenschappen en Rechten, maar het interdisciplinaire centrum staat ook open voor leden uit andere faculteiten. CEGEMI coördineert hun onderzoek, biedt een kader voor uitwisseling en de organisatie van seminaries, en trekt ook externe financiering aan via consultancies. Zo startte er in 2018 een groot project, in samenwerking met IPIS (International Peace Research Institute) voor EPRM (European Partnership for Responsible Minerals) rond de rapportering en monitoring van incidenten in de toevoerketen van goud. Binnen het VLIR-UOS project werd er reeds één doctoraat afgewerkt (Janvier Kilosho) en zijn er drie andere in voorbereiding: Paterne Murhula (Rechten), Francine Iragi (Development Studies), Bossissi Nkuba (Biologie). Tenslotte keurde VLIR-UOS samen met de verlenging van het beurzenprogramma voor IOB ook een project voor “incremental funding” goed (promotor: prof. Marijke Verpoorten en prof. Sara Geenen). Binnen dit project zal er in Bukavu een onderwijsmodule worden georganiseerd rond “governance of natural resources”, die op middellange termijn zou kunnen erkend worden als onderdeel van de IOB master. De module was gepland voor december 2018, maar moest omwille van visa-problemen in aanloop naar de verkiezingen worden uitgesteld.

De partnerwerking zet vooral in op de versterking van de academische omgeving en haar interactie met de bredere samenleving. Professoren en assistenten aan de Congolese partneruniversiteit ervaren een zware werklast wat betreft het geven van onderwijs. Dit laat weinig ruimte – zowel qua tijd als que financiële middelen – om aan academische onderzoek te doen. Bovendien wordt er soms ook een grote (en reële) kloof ervaren tussen Engelstalig en Europees/Amerikaans georiënteerd onderzoek, en onderzoek gebaseerd in het ‘Globale Zuiden’, in Congo ook grotendeels Franstalig. Aan de andere kant zijn er door het Congolese Ministerie van Onderwijs recent hervormingen doorgevoerd die de druk om te publiceren om promotie te kunnen maken, opvoeren. Vanuit UCB kwam er dan ook de vraag om kennis en ervaring rond academische publicaties te delen.

In 2016 organiseerde USOS voor de eerste keer een opleiding academisch Engels, die werd verzorgd door Linguapolis (Frank Van Splunder). De evaluatie van deze

opleiding maakte echter duidelijk dat de deelnemers in feite meer nood hadden aan een opleiding “Research design” (onderzoeksopzet en methodologie), vooraleer hun academisch Engels te perfectioneren. Voor 2017 werd er daarom een module opgezet rond “Research design”, die werd gegeven door prof. Marijke Verpoorten, prof. Kamala Kaghoma (UCB) en prof. Dieudonné Muhinduka (UCB). Naast het versterken van onderzoekscapaciteiten, is er ook een grote nood aan financiële middelen om veldonderzoek uit te voeren. Daarom heeft USOS in 2016 en 2017 ook geld ter beschikking gesteld om veldwerk te financieren van verschillende UCB onderzoekers. In 2017 werden zes projecten goedgekeurd voor een totaal van 12.000 euro.

De partnerwerking besteedt niet enkel aandacht aan de academische omgeving, maar ook aan haar interactie met de bredere samenleving. Zo zou de module “Governance of natural resources” ook open staan voor beleidsmensen, NGO medewerkers of andere professionals die werken rond het thema. CEGEMI is ook continu in dialoog met het beleid, de civiele maatschappij en de mijnwerkers en handelaars zelf, bijvoorbeeld door het organiseren van conferenties, of trainingen van mijnwerkerscoöperatieven in het kader van het EPRM project. In het kader van de USOS inleefreizen tenslotte (2016 en 2017, geen georganiseerd in 2018) worden verschillende contacten gelegd met lokale NGOs of middenveldorganisaties. Zo kunnen de studenten bijvoorbeeld bepaalde (rurale) projecten gaan bezoeken.

3. Activiteiten

In 2018 werd er geen inleefreis naar Bukavu georganiseerd. Twee andere USOS activiteiten werden wel verder gezet: het seminarie ‘Research Design’ en de onderzoeksbeurzen voor UCB onderzoekers.

In juni 2018 werd een oproep gelanceerd en verspreid onder de verschillende universitaire instellingen in Bukavu; 22 kandidaten (van UCB, Université Officielle de Bukavu UOB, Institut Supérieur de Développement Rural ISDR, Université Libre des Pays des Grands Lacs Goma ULPGL) werden geselecteerd om deel te nemen aan de opleiding “Research Design”. Van 10 tot 15 september werden er modules gegeven rond “onderzoeksparadigma’s” (prof. Bert Ingelaere), “onderzoeksethiek” (prof. Sara Geenen), “kwalitatieve methoden” (prof. Sara Geenen en prof. Dieudonné Muhinduka), “kwantitatieve methoden” en “mixed methods” (prof. Kamala Kaghoma). Daarbij was er ook ruimte voor individuele begeleiding in de vorm van feedback door de verschillende docenten op een voorlopig individueel onderzoeksopzet. De deelnemers kregen dan de mogelijkheid om op basis van deze feedback het voorstel verder uit te werken en opnieuw te laten becommentariëren door de docenten. De bedoeling was om hen zo intensief te begeleiden in het opzetten van een kwalitatief hoogstaand onderzoeksvoorstel.

In 2018 werden ook vier onderzoekskredieten toegekend:

- Thomas Furaha: L'utilisation des enfants dans les carrés miniers : pires formes de travail des enfants?
- Koshi: Réalisation d'un prototype de réfrigérateur solaire à adsorption destiné à la conservation des vaccins et médicaments au Sud-Kivu
- Patrick Katoto: A Cross-Sectional Survey of Respiratory Illnesses in Artisanal Coltan Miners in Kivu, Eastern Democratic Republic of Congo: Generating the Exposure level to Coltan in Artisanal Miners Study (GECAMINE Study)
- Kamala Kaghoma: Une étude de la chaîne de valeur des minerais de développement

De kredieten hebben de onderzoekers in staat gesteld om nieuwe data te verzamelen, en zullen hopelijk leiden tot een (internationale) publicatie.

4. Perspectieven

In de afgelopen jaren hebben we geprobeerd meer synergie te brengen in de activiteiten die door USOS, VLIR-UOS en IOB worden georganiseerd in samenwerking met de UCB. Gecombineerd proberen deze activiteiten een (deel van een) antwoord te formuleren op een aantal uitdagingen waar de Congolese universiteiten voor staan. Eerst en vooral is er uiteraard de uiterst moeilijk institutionele, politieke en economische context waarin deze instellingen moeten functioneren. De recente ontwikkelingen in de Congolese politiek tonen nog maar eens aan dat structurele veranderingen noodzakelijk, maar erg moeilijk te realiseren zijn. Ten tweede kampen de universitaire instellingen met een acuut gebrek aan kernfinanciering en een uiterst zwakke omkadering door de staat, waardoor de instellingen zich genoodzaakt zien om financiële middelen te zoeken door het creëren van nieuwe opleidingen, het verhogen van het inschrijvingsgeld, of het aantrekken van meer studenten. Dit alles heeft uiteraard implicaties voor de professoren en assistenten die de ruimte om (onafhankelijk, onbetaald) onderzoek te doen zien afnemen. Betaalde consultancy-opdrachten lijken in een dergelijke context dan weer erg aantrekkelijk, maar bieden niet altijd een garantie op academische kwaliteit.

De situatie in Congo is en blijft volatiel. Niettemin zijn de verkiezingen – tot verbazing van velen – toch doorgegaan, en hebben ze geleid tot een verrassende uitkomst. Sommige groepen lijken zich neer te leggen bij het officiële resultaat met de verzuchting dat 'het ergste scenario is vermeden'; anderen verzetten zich met kracht. Hoe dit machtsspel zich de volgende maanden zal ontplooiën, valt niet te voorspellen. Toch lijkt het er voorlopig niet op dat de veiligheidssituatie in die mate zal verslechteren, dat de geplande activiteiten niet zullen kunnen doorgaan. USOS plant dus een nieuwe inleefreis naar Bukavu in de zomer van 2019. De eerste twee ervaringen leerden dat de Congolese studenten deze samenwerking op een erg enthousiaste en proactieve

manier zijn aangegaan, en dat de Belgische studenten de ervaring erg geapprecieerd hebben. We hopen dat we op dit elan kunnen verder gaan. Daarnaast zullen we verder bouwen op de ervaringen met het Research Design seminarie en een evaluatie maken van het onderzoeksfonds.

Sara Geenen

NICARAGUA

1. Nicaragua anno 2018

Het voorbije jaar was in Nicaragua zonder twijfel een Annus Horribilis. De voorbije jaren rapporteerden we reeds over de altijd meer extreme machtsconcentratie van het presidentiële echtpaar Ortega-Murillo, mede mogelijk gemaakt door een economische alliantie met de vertegenwoordigers van de traditionele rijke elite van het land. In april 2018 barstte dit model even plots als onverwacht uit elkaar. Stedelijke jongeren protesteerden eerst tegen een gepercipieerde nalatigheid van de regering bij een bosbrand in het grote natuureservaat Indio Maíz en dan tegen een unilaterale pensioenmaatregel van de regering (een maatregel die op zich een indicatie was van het einde van de alliantie met de rijke elite). Een scherpe gewelddadige repressie door politie en waarschijnlijk ongeregelde jeugdbendes uit de stad –met doden tot gevolg– leidde plots tot een heuse, spontane volksopstand van autoconvocados (‘zelf-gemobiliseerden’) aangevuld met massa’s indignados (verontwaardigden). Her en der werden árboles de vida (stalen levensbomen) – ‘de uitdrukking van het animo en de adem van het Nicaraguaanse volk’, maar voor velen symbool van de waanzin van de presidentsvrouw- neergehaald en overal verschenen barricades als in een herhaling van de Sandinistische opstand in 1979. De opstandige stad Masaya verklaarde zichzelf opnieuw bevrijd gebied. Verschillende weken was het transport en het grootste deel van de economie verlamd.

In die weken wankelde het regime en werd er ook een nationale dialoog –die live op de televisie te volgen was– opgestart, bemiddeld door de katholieke kerk. Belangrijkste eis was het uitschrijven van vervroegde verkiezingen en het vertrek van het echtpaar Ortega-Murillo. De dialoog verzandde echter snel in een dovemansgesprek en langs de kant van de oppositie viel ook de grote verdeeldheid en het gebrek aan een minimale organisatie op (vooral bij de opstandige jongeren die democratie en burgerschap eisten), wat niet verhinderde dat sommigen zich in de oude autoritaire traditie al de nieuwe president droomden. Ook het wantrouwen tussen vele opstandelingen en de tot voor kort collaborerende rijke elite (en in mindere mate de katholieke kerk) bleek groot.

Geleidelijk aan begon het regime de controle terug te winnen, construeerde het een discours van een van buiten uit georkestreerde staatsgreep en koos het voor een systematische opkuis-actie (operación limpieza), waarvoor naast de door de president gecontroleerde politie ook een harde (historische) kern van revolutionaire paramilitairen, aangevuld met regeringsmedewerkers en betaalde delinquenten, werden ingezet. Terwijl het leger zich openlijk afzijdig hield, werden straat voor straat barricades opgekuist; leiders van de opstandelingen (met name ook de studenten, waaronder

onder meer de ondertussen bekende half Belgische geneeskunde-student Amaya Coppens) in hun huis opgezocht, gearresteerd en in schijnprocessen veroordeeld wegens terrorisme en steun aan de golpistas (de staatsgreep). Ettelijke honderden opstandelingen, politieagenten en paramilitairen verloren hun leven. Vooral de studenten, waaronder ook sommigen van onze USOS-bursalen, betalen een zeer hoge prijs voor hun droom van burgerschap en democratie. Sommigen leven ondergedoken, anderen kunnen niet meer terug naar hun land (o.a. de karavaan van de studenten die naar Europa reisden); naar schatting 35.000 jongeren hebben Nicaragua verlaten sinds de opstand. Nog velen meer (ook bij onze kennissen) overwegen om het klimaat van angst en verdrukking in Nicaragua te ontvluchten. Ondanks initiële pogingen om wat afzijdig te blijven, geraakte ook de UCA volop in het conflict verwickeld nadat een verontwaardigde rector de regering zwaar bekritiseerde voor de doden die op en in de buurt van de campus vielen, terwijl ook nogal wat UCA studenten bij de opstand betrokken waren. UCA diende de deuren te sluiten in 2018 en werd 25% van haar subsidies ontnomen, terwijl de rector met de dood werd bedreigd.

Sinds augustus-september keerde een vreemd soort ‘normalisering’ terug in het land: de meeste openlijke sporen van de opstand (en de opstandelingen) zijn verdwenen en de regering pretendeert dat alles terug normaal is, terwijl onderhuids een grote spanning blijft bestaan en de erosie van het regime verder lijkt te gaan. De repressie gaat systematisch door met het opdoeken van onafhankelijke kritische NGOs en de vervolging van journalisten die daarbij ofwel vluchten ofwel in de gevangenis belanden. Tezelfdertijd beginnen ook hooggeplaatste functionarissen het Sandinistische schip te verlaten. De economische situatie verslechtert dramatisch (een negatieve groei van 3 tot 7%; een instorting van de toerisme-industrie, de bouw en de handel; 300.000 jobs verloren; opdrogende internationale reserves...) en het regime geraakt internationaal meer en meer geïsoleerd en gedelegeitmeerd (o.a. dreigende uitzetting uit de Organisatie van de Amerikaanse Staten; zware sancties vanuit de V.S. onder de Nica Act, uitsluiting van de Sandinistische Partij uit de Socialistische Internationale). 2019 begint dus met een erg onzeker panorama dat verder kan vastraken in de toenemende repressie en intolerantie van een zich ingravend regime in het nauw, of mogelijk plots verschuiven in de richting van een uitweg uit de huidige impasse. De crisis in Venezuela en de toenemende druk lijken Ortega eind februari 2019 alvast terug naar de onderhandelingstafel te hebben gedwongen.

Ook voor onze partnerorganisaties werd 2018 uiteraard een erg moeilijk jaar. Zoals reeds gezegd diende de UCA de campus te sluiten – er werden wel een aantal lessen via afstandsonderwijs verzorgd. Ondanks de reductie van de overheids subsidies met 25% zal het academiejaar 2019 gedeeltelijk terugkeren naar een combinatie van lessen en afstandsonderwijs (om te vermijden dat er té veel studenten samen op de campus zijn). Aangezien Nitlapan-UCA onafhankelijk van de UCA opereert is het minder getroffen door de huidige crisis (ook omdat de situatie op het platteland minder problematisch is geweest), al heerst er ook hier een (beperkte) angst dat het regime tegen hen zou kunnen optreden. Ten persoonlijke titel hebben sommige medewerkers zich ook sterk in de protesten geëngageerd. De microfinancieringsbank Fondo de Desarrollo Local (FDL) tenslotte heeft uiteraard ook geen prima jaar achter de rug

(met een verwacht verlies van 6 miljoen USD) en heeft vooral veel geld verloren in de stedelijke portefeuille. Dit leidt ertoe dat de terugkeer naar landbouw en veeteelt sneller zal verlopen dan origineel gepland; en deze portefeuilles dus zullen stijgen ipv dalen (wat o.a. voor ons Belmont project belangrijk is –zie hieronder). Dit heeft ook tot gevolg dat er nu veel duidelijker wordt ingezet op groene microfinanciering.

2. Globalisering van de IOB masters in Nicaragua/ Centraal Amerika: van plan B naar plan C

We startten 2018 met een plan B om niet meteen een volledige Centraal-Amerikaanse versie van de masterprogramma's van het IOB (=plan A) te co-organiseren, maar voorlopig te opteren voor de co-organisatie van een korter en voorlopig alleenstaand onderzoekspostgraduaat en tegelijkertijd verder te investeren in de versterking van het Centraal-Amerikaans – Antwerps onderzoeksnetwerk (in El Salvador, Guatemala en Nicaragua). Dit plan B omvatte ook de organisatie van een Centraal-Amerikaanse versie van de derde Module (Local Institutions and Poverty Reduction) van de IOB masters binnen dit kortere programma. Dit zou toelaten dat Antwerpse studenten hun derde module in Nicaragua zouden kunnen volgen, net zoals het lokale studenten zou toelaten om de master in Antwerpen te volgen met slechts 6 maand aanwezigheid in België. Op termijn zou dit verder kunnen worden uitgebouwd tot het originele project van de volledige Centraal-Amerikaanse versie van onze masterprogramma's. De articulatie met de UCA als zodanig staat voorlopig op een erg laag pitje, aangezien het geplande hervormde instituut voor sociale wetenschappen nog altijd in de steigers staat, o.a. omdat de voorziene directeur uiteindelijk heeft geweigerd om de taak op te nemen en Fernanda Soto besliste om ontslag te nemen uit onvrede met de gebeurtenissen. Vanwege het IOB heeft Johan Bastiaensen in deze context beslist om de taak van IOB voorzitter op te nemen en de coördinatie van de samenwerking met Nitlapan-UCA verder samen met Gert Van Hecken op te nemen.

De crisis sinds april 2018 doorkruiste echter ook dit plan B. In de huidige omstandigheden is het immers niet mogelijk om een onderzoekspostgraduaat op de UCA aan te bieden. Daarom werd tijdens een reeks virtuele en één effectieve vergadering in Managua een overbruggingsstrategie uitgewerkt in de hoop dat de geplande onderzoekscursus begin 2020 kan starten. Om te beginnen werd (en wordt) er verder gebouwd aan het regionale netwerk van de task force: in november werd daarom vanuit Nicaragua een werkbezoek gebracht aan de UCA El Salvador en de URL Guatemala met het doel om te overleggen over de plannen voor de onderzoekscursus en de promotie van het samenwerkingsnetwerk. In maart 2019 zal de task force opnieuw naar het IOB komen om deel te nemen aan het onderwijs in de master en samen met collega's van het IOB te werken aan nieuwe 'post-conflict' cursusinhoud. Volgens de laatste planning in november zal er ook worden gewerkt aan een korte collectieve in situ

onderzoekscursus van twee weken in oktober 2019 (met de task force en een selectie junior onderzoekers uit de regio ism lokale jongeren die al eerder met Nitlapan-UCA samenwerkten). Deze zal doorgang vinden in het gehucht 4 Esquinas in Rio Blanco, waar Nitlapan-UCA vorig jaar een gedetailleerde armoedecensus heeft uitgevoerd volgens de Community Based Monitoring methodologie (ontwikkeld en wereldwijd gepromoot door de Filippijnse IOB partner). Doel van deze cursus is om samen ‘mixed methods’ en ‘multi-disciplinair’ onderzoek te doen in functie van de collectief verder te ontwikkelen inhoud van de basis cursus ‘onderzoeksmethodologie’ voor de onderzoekscursus.

Gelukkig kon Nitlapan-UCA, na de eerste crisisperiode van de wegblokkades, het ontwikkelings- en onderzoekswerk op het platteland met een relatieve normaliteit terug opnemen. In termen van onderzoek en onderzoeksprojecten werd 2018 trouwens paradoxaal een succesvol jaar. (zie verder)

Gezien de situatie werden er in 2018 geen studentenmobiliteit in het kader van de mobility window met Nicaragua gerealiseerd. Een voorzien onderzoeksverblijf met het FDL voor een studente van de European Master of Microfinance in April-Juni werd gelukkig op het laatste nippertje afgelast.

3. Gezamenlijk onderzoek

Een eerste luik van het onderzoek betreft het werk rond microfinanciering in het kader van de **onderzoeksalliantie Fondo de Desarrollo Local-Nitlapan-IOB**. In Nicaragua is vooral Milagros Romero hier actief, in voorbereiding van haar doctoraat op het IOB rond de ontwikkelings- en milieu-impact van de microfinanciering dat in oktober 2018 een formele aanvang heeft genomen. De conferentiepapier met Milagros, Frédéric Huybrechs en Johan Bastiaensen werd ondertussen succesvol omgewerkt tot een hoofdstuk van een Palgrave microfinancieringsboek dat in 2019 verschijnt. Erg belangrijk is echter vooral dat wij samen met Nitlapan-UCA en AgroParisTech de internationale projectaanvraag in het kader van het ‘Transformations to Sustainability’ initiatief van het **BELMONT forum** (budget ± 450.000 euro)¹ konden binnen halen (12 geselecteerde projecten, 155 aanvragen). Dit projectvoorstel beoogt bij te dragen tot het afremmen van de dramatische ontbossing rond en in het Natuurreserveaat Bosawas als gevolg van de expansie van de extensieve veeteelt. Concreet zullen niet alleen de sociaaleconomische dynamieken achter de ontbossing gedetailleerd in kaart worden gebracht d.m.v. participatief (actie)onderzoek, maar er zal ook actief worden samengewerkt met het ‘**comité voor groene microfinanciering**’ van het FDL in functie van een verbeterde ‘microkrediet + technische assistentie + betalingen voor

¹ Een internationaal consortium van instellingen voor wetenschapsfinanciering in het kader van het klimaatakkoord van Parijs ter bevordering van beleidsgericht onderzoek in functie van noodzakelijke sociale en ecologische veranderingen ter bevordering van duurzaamheid. <http://www.belmontforum.org/> Specifiek werd dit T2S initiatief gefinancierd door de Europese alliantie van Wetenschapsfondsen NORFACE. <https://www.norface.net/program/transformations-to-sustainability/>

milieudiensten' strategie voor de veeteeltportefeuille in de regio. Ook het complementaire pilootproject van technische assistentie voor de productiviteitsverhoging en de vergroening van de veeteelt, gefinancierd door de **International Finance Corporation (IFC)** van de Wereldbank, is ondertussen van start gegaan. Het actie-onderzoek van het BELMONT-project en andere gerelateerde activiteiten moeten het FDL helpen veranderen van een de facto co-financier van de ontbossing in een pionier van een vernieuwde territoriale dynamiek in deze –voor de planetaire biodiversiteit- kritieke regio. Het project laat toe om o.a. twee jaar doctoraat van Milagros Romero, een driejarige halftijds post-doc van Frédéric Huybrechs en 15% post-doc van Pierre Merlet en werkingsmiddelen te financieren.

Een **FWO onderzoeksvorstel** “Naar een sociaal- en politiek-geïnformeerde analyse van ‘Betalingen voor Ecosysteemdiensten’: Vergelijkende gevalstudies in Nicaragua en Guatemala” dat door Gert Van Hecken werd uitgewerkt in samenwerking met Jennifer Casolo (task force, Guatemala) werd spijtig genoeg niet goedgekeurd. Een gelijkaardig **DOCPRO project** van Gert Van Hecken liet wel toe om tenminste één doctoraat over deze problematiek mogelijk te maken. De Nicaraguaanse onderzoeker, ex-USOS bursaal en recente Master in Globalization van IOB, René Rodriguez, werd hiervoor geselecteerd. Jennifer Casolo is aangesteld als co-promotor.

In het kader van de VLIR UOS samenwerking werd met KU Leuven (Prof. Dr. Pieter Van den Broeck) en Nitlapan (Pierre Merlet) ook met succes een **VLIR TEAM project** voorstel “Inclusive rural development through social innovation in land access and governance initiatives” uitgewerkt (budget: ± 280.000 euro, 4 jaar). Dit project omvat onderzoek m.b.t. innovatieve initiatieven voor het verdedigen en beheer van landrechten door kleine boeren in de huidige context van commercialisering (‘land grab’) en in een perspectief van het consolideren en versterken van ecologische en sociale duurzaamheid van de rurale samenleving in Nicaragua. Het project is direct verbonden met het werk van de International Land Coalition via de National Engagement Strategy-NES (partnerplatform), waarvan Nitlapan-UCA de coördinator in Nicaragua is. Nitlapan-UCA onderzoeker Carmen Collado is in dit kader begonnen aan haar dubbel doctoraat op KUL/IOB. De dynamiek van de NES en de toegang tot land is door de politieke crisis eveneens grondig door mekaar geschud, zodat in 2018 ook allerlei aanpassingen aan het originele project nodig waren zonder dat dit voorlopig de haalbaarheid van het doctoraat en de ondersteuning van de NES onmogelijk lijkt te maken.

Nitlapan-UCA voerde in 2018 een **Community-Based Monitoring System (CBMS) survey** uit in de streek van 4 Esquinas en articuleerde deze data met lokale reflectie met relevante stakeholders en jongeren. Deze survey werd gefinancierd door het Partnership for Economic Policy (PEP) dat het CBMS – ontwikkeld door de Filipijnse IOB-partner Angelo King Institute for Economic and Business Studies van de

De La Salle University in Manilla– wereldwijd tracht te verspreiden. Het vormt een interessant voorbeeld van de spontane ontwikkeling van Zuid-Zuid interactie tussen partners in het IOB Going Global programma. Deze interactieve dynamiek zal nog verdiept worden in 2019, aangezien er op IOB een CBMS cursus-unit wordt georganiseerd (waarvoor een deelnemer van Nitlapan-UCA wordt uitgenodigd) en in zowel Nicaragua als Ecuador een CBMS cursus zal worden ingericht met wederzijdse participatie.

4. Doctoraatsstudenten

In November 2018 verdedigde Frédéric Huybrechs (VLIR VLADOC) met succes zijn doctoraat “Groene Microfinanciering benaderd vanuit politieke ecologie. Ontwikkelingspaden en mogelijkheden voor transformatieve microfinanciering voor rurale ontwikkeling”. Pierre Merlet (ICP VLIR) zal eind januari 2019 een nieuwe versie van zijn doctoraat voorleggen, ondanks nieuwe vertragingen als gevolg van de politieke crisis en zijn engagement in deze context. AAP Gabi Sonderegger heeft haar contract op IOB stopgezet om terug te keren naar Zwitserland en zal dus niet verder gaan met haar geplande doctoraat in Nicaragua.

In 2018 begonnen Nitlapan-UCA onderzoekers Milagros Romero en Carmen Collado aan een doctoraat. René Rodriguez werd geselecteerd voor een DOCPRO doctoraat dat begint op 1 januari 2019.

5. Jonge onderzoekers in vorming en mastertheses

In 2018 werd het beurzenprogramma voor jonge onderzoekers in de vernieuwde versie verder gezet, zij het dat het ook sterk te lijden had onder gevolgen van de crisis in Nicaragua en op de UCA. Enkele bursalen waren actief in het studentenprotest en UCA zette hun beurzen stop. Er werden twee nieuwe bursalen effectief aangesteld, één op Nitlapan-UCA (wat het minst is getroffen door de crisis) en het nieuwe interdisciplinaire onderzoek voor sociale wetenschappen. Door de context was de verslaggeving dit jaar eerder summier.

Gedurende 2018 werden de volgende onderzoekers door USOS meegefinancierd:

Johan Bastiaensen

Huidige bursalen

	Instituut/Centrum	Bursaal	Masterstudies
1	Instituto Nitlapan-UCA	Marlon Howking	Tweede jaar
2	Instituto Nitlapan-UCA	Kevin Jackson	Eerste jaar
3	Instituto Inter-disciplinario de Ciencias Sociales	Hellen Castillo	Eerste jaar

Afgeronde contracten

	Instituut/Centrum	Bursaal	
1	Instituto de Educación “Xabier Gorostiaga, S.J.”	Enrieth Cristiana Martínez Palacios	Beurs stopgezet door UCA – actief in studentenprotest
2	Instituto de Historia de Nicaragua y Centroamerica	Claudia Eunice Morales Mairena	Beurs stopgezet door UCA – actief in studentenprotest (gevlucht naar Costa Rica)
3	Centro de Análisis Socio Cultural	Douglas Castro Quezada	Maximum drie jaar beurs
4	Centro de Análisis Socio Cultural	Sergio Cabrales-Quezada	Fulbright beurs – master in de VS
5	Estación Solar	Norman Lacayo	Heeft zelf besloten zijn beurs stop te zetten
6	Programa Interdisciplinario de Estudios de Género	Maria Ruth del Carmen	Master IOB 2018-19

MAROKKO

Ter voorbereiding van de USOS-Marokkowerking tijdens het academiejaar 2018-2019 werden de professoren El Hocein Belhassani, Mohamed Choukri en Driss Driouch, de verantwoordelijken van de Faculté des Sciences Juridiques , Économiques et Sociales van de Université Mohammed I in Oujda, voor overleg van 6 tot 10 mei 2018 uitgenodigd naar Antwerpen. Voor USOS nam Janus Verrelst, en voor de UA-AP/KdG namen Jan Goorden (IMaMS - KdG), Luc Goossens (IMaMS – UA), Hilde Maelstaf (AP) en Fauzaya Talhaoui (IMaMS – UA) aan de gesprekken deel.

Op de agenda:

- De opvang en begeleiding van de Marokko-exposure studenten (zie verder);
- De opvang en begeleiding van de studenten Ontwerpwetenschappen, en
- De voorbereiding van het volgende Licence Professionnelle-programma.

1. Het project eindwerk faculteit Ontwerp-wetenschappen

Sinds de samenwerking met van de faculteit Ontwerpwetenschappen verzorgen een aantal van de betrokken studenten onder begeleiding van een aantal van hun docenten een concreet eindwerk in de regio Oriental. Het allereerste betrof het ontwerp van een Vrouwenhuis in het dorp Ouled Daoud Zkhanine in de regio Oriental, waar ook de Antwerpse Marokkaanse vzw IMANE actief is. De tweede lichting eindwerken betrof de inrichting van de École Primaire Zawia Si Bachir in Laâtamna (regio Oriental).

1.1. Eindwerken Duurzame vakantiewoningen in het RIF-gebergte

Naar analogie met de twee vorige werkjaren zette de Faculteit Ontwerpwetenschappen ook voor het academiejaar 2017-2018 in op een Marokko-eindwerkproject in de regio Oriental. Dat gebeurde opnieuw in nauw overleg met IMANE, een Antwerps-Marokkaanse diaspora-vzw uit die een landbouwcoöperatieve in het dorp Ouled Daoud Zkhanine ondersteunt. Dit keer beoogde het project de duurzame renovatie van vijf vakantiewoningen in het Rifgebergte. Onder leiding van de verantwoordelijke docenten Paul Wauters en Uta Pottgiesser brachten vijf studentes in het kader van hun voorstudie een uitgebreid plaatsbezoek aan de betrokken woningen. Naar aanleiding van hun bezoek introduceerde de USOS-Marokko-verantwoordelijke de groep in de karakteristieken van de regio Oriental en

werden afspraken gemaakt in verband met nadere relevante documentatie omtrent het Marokkaanse toeristisch beleid in het algemeen en in Oriental in het bijzonder. In februari en maart 2018 greep een gedetailleerd terreinonderzoek plaats in functie van de finalisering van de individuele eindwerken (mei 2018).

2. Het project ‘Licence Professionnelle Gestion & Médiation Sociale’

Tijdens het academiejaar 2017-2018 startte de eenjarige opleiding ‘Licence Professionnelle Gestion & Médiation Sociale’ aan de Université Mohammed I (UMP) in Oujda als een gezamenlijk initiatief van de UA en de KdG enerzijds en de UMP anderzijds.

De Licence Professionnelle-studenten 2018-2019

Studenten Interieurarchitectuur
tijdens hun stage in Marokko

In 2018-2019 ging de eenjarige LP-opleiding voor het tweede academiejaar op rij van start. Uit de meer dan 300 inschrijvingen uit heel Marokko selecteerde de bestuursploeg 34 studenten. Het lopende academiejaar verzorgden drie Antwerpse docenten ter plaatse, elk gedurende een tiental dagen, een module in de opleiding: Jan Goorden, ex-KdG (Médiation); Luc Goossens (UA) (Sociologie) en Jos Mertens (ex-KdG) (Psychologie).

INDIA

2018 was een woelig jaar voor de USOS-partnerorganisaties in India. Vijf activisten werden van hun vrijheid beroofd onder de aanklacht 'Naxalite' of lid van de Maoïstische terroristische organisatie. Een van hen was Father Stan Swami uit Ranchi, een andere is professor Sudha Bharadwaj NLU Delhi. Father Stan is ondertussen vrij maar Sudha Bharadwaj is, als vakbonds- en mensenrechtenactivist nog steeds van haar vrijheid beroofd sinds 4 juli 2018.

In 2018 ontving USOS, studenten en onderzoekers uit de partnerorganisaties in India. Tevens bereidde USOS de India stage voor. In augustus 2019 lopen 5 studenten en 5 délégués-studenten van de Belgische vakbonden stage bij de partnerorganisaties in India.

1. Centrum voor Recht, Rechtvaardigheid en Ontwikkeling aan National Law University Delhi

In januari 2018 startte het Centrum voor Recht, rechtvaardigheid en Ontwikkeling in NLU Delhi. Het Centrum inspireert zich op de onderzoeksgroep 'Recht en ontwikkeling' aan de Universiteit Antwerpen. In september 2018 werd een onderzoeks-aanvraag voor veldwerk in de tribale gemeenschappen van Chatisgarh goedgekeurd. Zowel voor de opstarttekst van het centrum als voor de onderzoeks-aanvraag, werkten NLU Delhi samen met de landenverantwoordelijke India.

2. Summerschool juni 2018

Om het jaar nodigt USOS, studenten van de Indische partnerorganisaties uit en om het jaar zendt USOS, studenten naar de Indische partnerorganisaties. Zo bouwt USOS een wederkerige partnerwerking uit. In juni 2018 volgden twee studenten van National Law University Delhi en twee studenten van Xaviers' Institute for Social Service Ranchi, de summerschool: 'Europe: Diversity and Migration.' De organisatoren van de Summerschool prezen het engagement en het analytisch vermogen van de studenten alsook hun actieve inbreng tijdens de lessen.

3. Voorbereiding stage van de studenten in India

USOS wil de Universiteit Antwerpen studenten stage laten lopen in India. Enerzijds kunnen de studenten zelf een thema van stage aanbrengen en op zoek gaan naar Ngo's, advocaten en onderzoekscentra. Anderzijds kunnen de studenten een onder-

werp van thesis opnemen, aangebracht door de partnerorganisaties. Naast de reguliere studenten nemen studenten van het Instituut voor de Samenwerking tussen de Universiteit en de Arbeidersbeweging deel aan de stage. Voor die laatste studenten selecteerde USOS, casussen die werknemers in India en in België verbinden.

Voor de reguliere studenten, dient een promotor zich te ontfemen over de stage- en thesisonderwerpen. Voor de faculteiten Rechten en Sociologie nemen respectievelijk prof. De Feyter en Prof. Meier het promotorschap op.

4. Faculteiten

USOS zocht de volgende faculteiten aan om hun studenten stage te laten lopen in India: Toegepaste Economische Wetenschappen, Sociale Wetenschappen, Rechten en IMDO. De contacten met Sociale Wetenschappen en de faculteit Rechten verliepen vlot.

Wat de faculteit Economische Wetenschappen betreft, heeft USOS nog te weinig ervaring met economische faculteiten in India. In 2019 nemen geen studenten Economische Wetenschappen deel aan de stage. Ondertussen nodigde de partnerverantwoordelijke, Amit Giri professor Economie XISS uit als gastspreker over de Globale Waardeketen (zie punt 3.3.). Em. Prof. dr. Rob Embrechts woonde de uiteenzetting bij en nam zelf het initiatief om de faculteit Economie van de Universiteit Antwerpen te betrekken bij de Indiastage. Dit vergroot de mogelijkheid om in de toekomst de studenten Economische Wetenschappen uit te nodigen om stage te lopen in India en meer bepaald in Delhi en Jharkhand.

In augustus 2018 bezocht Bharti Raipat (hoofd biologie Xaviers' College Ranchi) op eigen initiatief Antwerpen. Ze was op doorreis naar haar familie in Aberdeen. De partnerverantwoordelijke nam van de gelegenheid gebruik om een gesprek met IMDO te organiseren. Uit het gesprek kwam het volgende concreet plan voort:

- **31/08/2018** XCR
XCR invites IMDO for the congress in October: invitation
- **5/09/2018** IMDO
Contact/search for the promoters of the internship
- **15/10/2018** XCR/promoters IMDO
Bharti, Priya and the promoters formulate a short description of the internship topics, the field work places and methodology.

- **Second half October 2018** IMDO promotors/USOS
Introduction of the internship to the IMDO students
- **November 2018** IMDO/USOS
Selection of the students
- **4 til 9/02/2019** USOS
Introduction week for the students
- **11/02/2019** IMDO students/XCR
Start internship
- **End March 2019** IMDO students/USOS
End internship
- **2020** XCR/researchers/post doc
XCR students take part in a modular program water technology at the University Antwerp (5 till 10 days)

IMDO bevond zich niet in de mogelijkheid om een verdere samenwerking uit te bouwen omdat te weinig studenten zich inschreven voor de richting watertechnologie. Verder willen de door IMDO aangezochte promotoren een thema van stage dat verder reikt dan het thema aangebracht door de partnerorganisatie: algen en het zuiveren van kleine waterlichamen.

Voor de India stage in augustus 2019 stelden drie Rechten studenten zich kandidaat. Daarvan weerhield USOS er twee. Negen studenten Sociale Wetenschappen stelden zich kandidaat waarvan er drie werden weerhouden. Acht délégués waren kandidaat: een ACV-Arcelor Mittal, een ACV-IKEA en twee ACV-thuiswerkers, een ABVV-IKEA, een ABVV-thuiswerkers en een ABVV-DHL en een ACLVB-IKEA. Vijf délégués werden weerhouden.

5. Casussen, stage- en thesisonderwerpen

Met veel zorg selecteerde de landenverantwoordelijke samen met de India partners drie casussen die Belgische en Indische werknemers verbinden. Twee casussen betreffen de globale waardeketen:

- De werkomstandigheden en voorwaarden van de tapijtwevers in India en de onderaannemingsketen tot IKEA
- Arcelor Mittal en land acquisitie in Jharkhand

De andere casus betreft de vrijheid van verenigen en is tevens een voorbeeld van loca-

lizing Human Rights:

- De organisatie van thuiswerkers in India

De casus thuiswerkers vervangt de casus vrijheid van verenigen van de DHL-werknemers in India. De Internationale Transport Federatie (ITF) vindt het momenteel te gevaarlijk voor de Indische werknemers DHL om informatie uit te wisselen met Belgische Délégués. Het Indische DHL-management smoort iedere poging tot het oprichten van een vakbond in de kiem met: onrechtmatig ontslag, verplaatsen van de werknemers naar een andere staat, zwaar shiftwerk (lange routes, niet betalen van overwerk), mis-classificatie van koeriers en juridisch verbod van het recht op collectieve actie.

Studieavond over de Globale Waardeketen

Twee studenten nemen een casus van de werknemers op als onderwerp van thesis. Een student Internationale Politiek nam de casus ‘domestic workers’ op als thesisonderwerp en een student Sociale Wetenschappen wil het thema de ‘impact van economische ontwikkeling op cultuur, identiteit en ecologie’ uitdiepen. Andere studenten focussen zich op de situatie van Adivasi en Dalits in India en milieu uitdagingen. De opdracht van de studenten délégués is het uitwisselen van ervaring bij de organisatie van verspreide arbeid (thuiswerkers) en in de casus van land acquisitie. De uitdaging bij deze twee casussen is om de reguliere studenten te laten samenwerken met de délégués van thuiszorg en Arcelor Mittal. Wat de tapijtwevers betreft trachten Belgische

délégués van IKEA Europa, de weefcentra te achterhalen die produceren in opdracht van IKEA. Eens gelokaliseerd, zorgt de Indische partner ervoor dat de délégués de arbeidsomstandigheden en voorwaarden van de wevers met eigen ogen zien.

6. Studieavond over de Globale Waardeketen

Op 11 december organiseerde USOS een studieavond over de globale waardeketen waarop Indische experts de volgende casussen toelichtten:

- De werkomstandigheden en voorwaarden van de tapijtwevers in India en de onderaannemingsketen tot IKEA
- Arcelor Mittal en land acquisitie in Jharkhand

Het publiek bestond uit 54 studenten sociale wetenschappen, rechten en economische wetenschappen en hun professoren plus 20 délégués uit de metaal, de dienstensector en uit de detailhandel industrie.

Dominique Kiekens

